

РІШЕННЯ щодо присудження наукового ступеня доктора наук

Спеціалізована вчена рада з присудження наукового ступеня доктора наук Д 41. 053. 01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Міністерства освіти і науки України, м. Одеса, прийняла рішення щодо присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук Найді Руслані Григорівні на підставі прилюдного захисту дисертації «Теоретико-методологічні засади методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу» у вигляді рукопису за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти «12» травня 2021 року, протокол № 3.

Найда Руслана Григорівна 1974 року народження, громадянка України освіта вища: закінчила у 2000 році Рівненський державний гуманітарний університет за спеціальністю «Історія»; у 2019 році Рівненський державний гуманітарний університет за спеціальністю «Дошкільна освіта».

Кандидат педагогічних наук з 2008 р. Доцент кафедри дошкільної педагогіки й психології та спеціальної освіти ім. Т. І. Поніманської з 2020 р.

Працює викладачем ВСП «Дубенський педагогічний фаховий коледж РДГУ», МОН України, м. Дубно з 2000 р. до теперішнього часу.

Докторська дисертація виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Рекомендовано до захисту 17 квітня 2023 року.

Здобувач має 59 наукових праць, із них – 21 стаття у фахових виданнях України, 2 монографії (1 колективна); 2 статті у журналі, що індексується у міжнародній наукометричній базі Web of Science, 1 статтю у журналі, що індексується у міжнародній наукометричній базі Index Scopus, 2 статті – у наукових періодичних виданнях інших країн (ОАЕ, Польща), 25 – апробаційного характеру, 2 – навчально-методичних посібника (1 – у співавторстві), 1 стандарт фахової передвищої освіти зі спеціальності 012

Дошкільна освіта (колективний), 1 освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта» для фахових молодших бакалаврів (колективна), 1 навчальний план «Дошкільна освіта» для фахових молодших бакалаврів (колективний), 1 свідоцтво про державну реєстрацію авторського права на твір (колективне).

Офіційні опоненти:

Зданевич Лариса Володимирівна, доктор педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, професор кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, завідувач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У підрозділі 3.3. дисертантка розкриває особливості компетентнісного підходу як методологічну платформу методичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах педагогічного коледжу. Зокрема, авторка зазначає, що в процесі освітньої роботи відбувається інтеграція методологічного інструментарію у процесі формування методичних умінь у майбутніх вихователів, а саме: планувати, прогнозувати, діагностувати, конструювати, моделювати тощо (с. 240). Водночас потребує більш докладного пояснення сутність поняття «методичні вміння» (с. 240) та «практично-методичні вміння» (с. 553)? Як вони впливають на методичну підготовленість майбутніх вихователів?

2. У дисертації у I розділі подано авторське трактування меж історико-педагогічного огляду проблеми методичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в педагогічних закладах у XIX-XXI століттях – на підставі використаного історичного методу (с. 53), натомість дисертантка не обґрунтовує, чому саме такий метод було обрано, які його переваги у порівнянні з іншими методами?

3. Враховуючи ситуацію із COVID-19 та воєнним станом, у дисертації, на нашу думку, необхідно було розкрити більш докладно організацію

дистанційного навчання та освітньої комунікації здобувачів освіти у процесі підготовки до фахово-методичної роботи у ЗДО.

4. Погоджуємось із авторкою дисертаційної роботи, що запропонований комплекс педагогічних умов та засобів їхньої реалізації є важливим у процесі методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу. Водночас вважаємо, що у процесі їх характеристики доцільно було не обмежуватися теоретичним аналізом, а й здійснити опитування фахівців (керівників ЗДО, вихователів-методистів, викладачів фахових методик тощо) щодо кількості та змісту визначених і схарактеризованих педагогічних умов.

5. Схвалюючи здійснений автором компаративний аналіз методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу в Україні, зазначимо, що в контексті проблеми, що досліджується доцільно було б розширити аналіз зарубіжної освітньої практики підготовки майбутніх вихователів. Це можна було б здійснити за схемою: законодавство – навчальні плани – дидактичні принципи – структура навчання – фінансування – соціальне партнерство, управління.

Ковшар Олена Вікторівна, доктор педагогічних наук зі спеціальності 13.00.08 – дошкільна педагогіка, професор кафедри дошкільної освіти, Криворізький державний педагогічний університет, завідувач кафедри дошкільної освіти, дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Дискусійним і таким, що потребує більш детального обґрунтування, є, на нашу думку, трактування методики навчання (чи викладання) конкретної дисципліни “як інтегративної системи взаємопов’язаних технологій, що характеризуються доцільністю розкриття певного змісту освітнього компонента”. Водночас у тексті визначення поняття «методика навчання» автора вживає термін технологія, які на сторінках дисертації не було розкрито. Доцільно було пояснити, що дисертантка розуміє під цим поняттям.

2. У розділі 2 дисертантка прописано завдання і зміст методичної

підготовки майбутніх вихователів у педагогічних коледжах України і зазначено, що відповідає загальноєвропейським стандартам педагогічної освіти. Вважаємо, що необхідно було проаналізувати цей аспект, а не лише констатувати.

3. У розділі 3 позиціоновано методологічні орієнтири дослідження та подано принципи (с.199), які, на жаль, в тексті дисертації не розкрито.

4. У другому розділі дисертації представлено схематично “Методичну систему підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу” (рис.3.1, с. 208). Вважаємо, що доцільно було б логічно завершити методичну систему та визначити її результат.

5. На жаль, у тексті дисертації є окремі неточності: так у розділі 4 подано аналіз змісту фахових методик, одну з них подано за такою назвою “Методика формування логіко-математичних уявлень у дітей дошкільного віку”(с.308), натомість далі ця методика подана за такою назвою “Методика формування елементарних математичних уявлень”(с.309, 330).

Бенера Валентина Єфремівна, доктор педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, професор кафедри педагогіки вищої школи, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка, професор кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти, дала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Вимоги до професійної методичної підготовки майбутніх вихователів, як справедливо свідчить дисертантка, вдосконалювались упродовж досліджуваного періоду. Ця залежність відображала суттєві зміни у радянському, а згодом українському суспільстві, тенденції розвитку вищої професійної освіти, що базувалися на відповідній нормативно-правовій базі. Вважаючи цю обставину важливою, а також з огляду на визначений об’єкт дослідження, як доцільна рекомендація, вбачається необхідність узагальнення еволюції цих нормативних вимог, наприклад, у окремому параграфі під назвою «Законодавче забезпечення теоретико-методологічних

засад методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу (друга половина XX – початок XXI ст.)».

2. Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, що, безперечно, має наукову цінність і практичне значення, збагачує сучасну вітчизняну педагогічну науку новими формами і засобами, технологіями методичної підготовки майбутніх вихователів, які виокремлюють особливу значущість якісної фахово-методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах закладів фахової передвищої освіти (педагогічних коледжів). На нашу думку, у роботі бажано було б подати їх класифікацію з опертям на історичний досвід.

3. Здобувачка у 2 розділі рукопису дисертації виокремлює й характеризує четвертий період реформування та модернізації методичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в Україні, в педагогічних закладах фахової передвищої освіти (с.173 дисертації). На нашу думку необхідно було б детальніше проаналізувати й узагальнити програмні засоби, які забезпечили ефективність методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах сьогодення.

4. Вивчення дисертації та реферату не дає відповіді на питання, яким чином або через які саме заходи здійснювалося впровадження результатів дослідження Найді Р. Г. у професійну підготовку майбутнього вихователя в сучасних умовах. Чи використовується історичний досвід методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу досліджуваного періоду в сучасній практиці ЗВО? Про ефективність та результативність такої роботи засвідчують довідки впровадження результатів дослідження дисертантки у навчально-виховний процес дев'яти фахових коледжів України. Уважаємо, що доцільно було б виокремити окремий параграф у п'ятому розділі дисертації щодо «Впровадження позитивного історичного досвіду методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу у практику сучасних ЗВО».

5. На нашу думку виявляється доцільним використання переліку умовних позначень дисертаційного дослідження, котрий сприяв би викладу тексту короткими реченнями та цілісності сприйняття структури досліджуваного явища.

6. З огляду на практичну цінність дисертаційного дослідження, вважаємо за доцільне рекомендувати авторці підготувати та видати за матеріалами дисертаційної роботи навчально-методичний посібник.

На докторську дисертацію та реферат надійшли відгуки:

1) від кафедри дошкільної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, підготовлений і підписаний доктором педагогічних наук, професором К. Л. Крутій (протокол № 11 від 08 травня 2023 року). Відгук позитивний. Зауважень немає;

2) від кафедри дошкільної педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, підписаний завідувачем кафедри, доктором педагогічних наук, доцентом Л.П.Загородньою (протокол № 11 від 08 травня 2023 року). Відгук позитивний. Є зауваження: «щодо дискусійності датування початку першого періоду – 1871 рік»;

3) від кафедри дошкільної та початкової освіти Запорізького національного університету, підготовлений і підписаний завідувачем кафедри, доктором педагогічних наук, професором Л. О. Сущенко (протокол № 10 від 24 травня 2023р.). Відгук позитивний. Зауважень немає;

4) від доктора педагогічних наук, професора Рівненського державного гуманітарного університету С. А. Литвиненко. Відгук позитивний. Є зауваження: «щодо обґрунтування перспектив дослідження або викладення авторського бачення перспектив розвитку системи фахової передвищої освіти і наступності з вищої освітою в Україні»;

5) від доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Т. М. Котик. Відгук позитивний. Є зауваження: «щодо

доцільності наведення в рефераті опису конкретних методів дослідження на етапах реалізації експериментальної моделі методичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах педагогічного коледжу»;

6) від доктора педагогічних наук, професора, професора Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського О. С. Трифонової. Відгук позитивний. Є зауваження: «щодо необхідності обґрунтувати відношення проведених вправ: «Апелювання до досвіду», «Генерація методичних матеріалів» (с.24) до реалізації педагогічної умови «партнерська взаємодія педагогічного коледжу та закладу дошкільної освіти у підготовці майбутніх вихователів до методичної роботи з дітьми дошкільного віку»;

7) від доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки О. С. Семенова. Відгук позитивний. Є зауваження: «щодо уточнення апелювання у рефераті до дефініції «Підготовка майбутніх вихователів до методичної роботи з дітьми дошкільного віку», оскільки провідною проблемою дисертації є «методична підготовка майбутніх вихователя», яка чітко визначена в дослідженні, як визначає цей аспект методичної підготовки майбутнього вихователя»;

8) від доктора педагогічних наук, доцента, професора кафедри теорії та методики початкової освіти, завідувачки кафедри початкової та дошкільної освіти Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука О. О. Красовської. Відгук позитивний. Є зауваження: «щодо необхідності назвати психолого-педагогічні дисципліни, що формують спеціальні компетентності у процесі розкриття педагогічної умови «психолого-педагогічний супровід процесу методичної підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти в умовах педагогічного коледжу».

У дискусії взяли участь члени спеціалізованої вченої ради:

1. Линенко А. Ф., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.04.

Зауважень немає.

2. Кічук Н. В., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.04.

Зауважень немає.

3. Койчева Т. І., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.04.

Зауважень немає.

4. 9. Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.04.

Є зауваження: «наголосити в рефераті на забезпеченні кінцевого результату дослідження».

5. Лесіна Т. М., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.04.

Зауважень немає.

6. Черненко Н. М., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.04.

Зауважень немає.

7. Богуш А. М., доктор педагогічних наук, професор, 13.00.02.

Є побажання: «створити наскрізну програму і підручник».

При проведенні таємного голосування виявилось, що із 17 членів докторської ради, які взяли участь у голосуванні (з них 7 докторів наук за профілем дисертації)

«За» 17 членів докторської ради ради;

«Проти» немає;

недійсних бюлетенів немає.

Висновок

спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» про дисертацію Найди Руслани Григорівни з теми «Теоретико-методологічні засади методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу», подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

На підставі аналізу дисертаційного дослідження Найди Руслани Григорівни з теми «Теоретико-методологічні засади методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу», виступів офіційних опонентів – доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і

методика професійної освіти, професора, завідувача кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії Зданевич Лариси Володимирівни; доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, професора кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка Бенери Валентини Єфремівни; доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.08 – дошкільна педагогіка, професора, завідувача кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету Ковшар Олени Вікторівни; відгуків про реферат дисертації та матеріалів прилюдного захисту дисертації спеціалізована вчена рада

ухвалила:

Дисертація Найди Руслани Григорівни є самостійним завершеним дослідженням проблеми методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу.

Дисертаційне дослідження виконано в межах наукової теми кафедри теорії та методики дошкільної освіти «Психолого-педагогічний супровід формування фахово-методичної спрямованості особистості майбутніх фахівців дошкільної освіти» (номер державної реєстрації 0119U002027), що входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Університету Ушинського. Тема дисертаційного дослідження «Теоретико-методологічні засади методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу» затверджена вченою радою Університету Ушинського (протокол № 7 від 23.02.2023 р.).

Актуальність теми дослідження. Удосконалення змісту фахової педагогічної освіти, пошук оптимальних шляхів і методичних ресурсів щодо підготовки конкурентоспроможних фахівців зумовлені введенням нового ступеня освіти – фахова передвища освіта, стратегічні орієнтири розвитку якої пов'язані із законодавчими та нормативними документами, що виокремлюють особливу значущість якісної фахово-методичної підготовки

майбутніх вихователів в умовах закладів фахової передвищої освіти (педагогічних коледжів). Водночас освітньо-професійна підготовка фахових молодших бакалаврів дошкільної освіти передбачає озброєння майбутніх вихователів сучасними інноваційними технологіями та методичною системою роботи з дітьми в закладах дошкільної освіти, відповідальність за результати своєї майбутньої фахово-методичної роботи, оскільки ефективність якісної освіти дітей дошкільного віку значною мірою залежить від рівня методичної підготовленості майбутнього вихователя.

Найбільш суттєві результати дослідження: науково обґрунтовано й апробовано концепцію підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до методичної роботи в умовах педагогічного коледжу, що охоплює такі концепти: методологічний (системно-цілісний, компетентнісний і контекстний підходи), теоретичний (педагогічні умови, зміст підготовки), технологічний (модель та експериментальна методика); визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування методичної підготовленості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах педагогічного коледжу: наявність позитивної мотивації у майбутніх вихователів щодо необхідності фахової методичної підготовки в процесі навчання в умовах педагогічного коледжу; психолого-педагогічний супровід процесу методичної підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти в умовах педагогічного коледжу; суб'єкт-суб'єктна позиція майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в процесі методичної підготовки в умовах педагогічного коледжу; партнерська взаємодія педагогічного коледжу та закладу дошкільної освіти в підготовці майбутніх вихователів до методичної роботи з дітьми дошкільного віку.

Наукова новизна одержаних результатів: визначено і схарактеризовано історичні періоди й етапи становлення, розвитку, реформування і модернізації системи методичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах педагогічного коледжу; визначено сутність понять «методична підготовка майбутніх вихователів

закладів дошкільної освіти», «методична підготовленість майбутніх вихователів», «методична робота вихователя ЗДО», «методична система підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу»; уточнено поняття «методика», «методична робота», «педагогічний коледж»; розроблено і схарактеризовано критерії (гносеологічний, креативно-діяльнісний, оцінно-рефлексійний) із відповідними показниками та рівні сформованості методичної підготовленості (низький, задовільний, достатній) майбутніх вихователів ЗДО; розроблено модель підготовки майбутніх вихователів до методичної роботи в закладах дошкільної освіти (гносеологічно-пізнавальний, репродуктивно-діяльнісний, креативно-дослідницький, рефлексійно-оцінювальний етапи); набула подальшого розвитку теорія і методика фахово-методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні експериментальної методики методичної підготовки майбутніх вихователів ЗДО в умовах педагогічного коледжу, елективного курсу «Підготовка майбутніх вихователів до методичної роботи в закладі дошкільної освіти», програм педагогічних практик для фахових молодших бакалаврів дошкільної освіти, що забезпечують формування методичної підготовленості майбутніх вихователів до методичної роботи у закладі дошкільної освіти; збагачено зміст навчальних дисциплін із фахових методик («Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей дошкільного віку», «Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку», «Методика ознайомлення дітей із природним довкіллям», «Методика ознайомлення із соціальним довкіллям», «Методика фізичного виховання», «Методика організації образотворчої діяльності дітей дошкільного віку») додатковими темами, спрямованими на вдосконалення методичної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти; створено консалтинговий центр практичної допомоги для здобувачів освіти (майбутніх вихователів), вихователів ЗДО, батьків дітей дошкільного віку;

організовано роботу дидактичної лабораторії, створено сайт «Освітній Хаб «Альбус»»; розроблено тренінги, рольові та ділові ігри; кейси, завдання (мозковий штурм, метод-прес, незакінчені речення, технології коучингу, проєктні технології), спрямовані на підготовку майбутніх вихователів до методичної роботи в закладах дошкільної освіти в умовах педагогічного коледжу.

Апробацію матеріалів дослідження здійснено на 3 міжнародних наукових конференціях, 16 міжнародних науково-практичних конференціях, 6 всеукраїнських науково-практичних конференціях, регіональній науково-практичній конференції «Використання інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі початкової школи» (Хмельницький, 2016), усеукраїнському методичному семінарі «Реалізація парціальної програми «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на засадах християнських цінностей» (Київ, 2021), висвітлено в 59 наукових працях, із них – 21 стаття у фахових виданнях України, 2 монографії (1 колективна); 2 статті у журналі, що індексується у міжнародній наукометричній базі Web of Science, 1 стаття у журналі, що індексується у міжнародній наукометричній базі Index Scopus, 2 статті – у наукових періодичних виданнях інших країн (ОАЕ, Польща), 25 – апробаційного характеру, 2 – навчально-методичних посібники (1 – у співавторстві), 1 стандарт фахової передвищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта (колективний), 1 освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта» для фахових молодших бакалаврів (колективна), 1 навчальний план «Дошкільна освіта» для фахових молодших бакалаврів (колективний), 1 свідоцтво про державну реєстрацію авторського права на твір (колективне).

Спеціалізована вчена рада рекомендує експериментальний матеріал дослідження використовувати в процесі фахової підготовки здобувачів освіти за освітньо-професійним ступенем «фаховий молодший бакалавр» галузі знань 01 Освіта / Педагогіка; для розроблення навчальних програм тих освітніх компонентів, що формують спеціальні компетентності, програми

педагогічної практики, навчально-методичних посібників і рекомендацій для здобувачів фахової освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта та викладачів фахових методик; під час оновлення змісту навчально-методичних комплексів освітніх компонентів і завдань педагогічної практики; у системі підвищення кваліфікації викладачів фахової передвищої освіти та вихователів закладів дошкільної освіти.

Спеціалізована вчена рада вважає, що дисертація Найди Руслани Григорівни з теми «Теоретико-методологічні засади методичної підготовки майбутніх вихователів в умовах педагогічного коледжу» є завершеною самостійною науковою працею, виконаною особисто дисертанткою у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що містить наукові положення і висновки, сукупність яких кваліфікується як вагомий внесок у розвиток теорії і практики фахової передвищої освіти.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197.

На підставі результатів таємного голосування та прийнятого висновку докторська рада присуджує

Найді Руслані Григорівні
науковий ступінь доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Головуючий на засіданні спеціалізованої
вченої ради з присудження наукового ступеня
доктора наук Д 41.053.01

Алла БОГУШ

Ірина КНЯЖЕВА

Учений секретар спеціалізованої
вченої ради з присудження
наукового ступеня доктора наук

МП

20 червня 2023 року